

**Toddagol
Mawbe
&
Gaynaako**

Toddagol Mawbe/Gaynaako

So tawii dental ngal alaa mawbe, ardiibe deftordu nduu walla waajotoodo oo ina naamnoo dental ngal yo be ciftor worbe be be cikkata ina mbaawi wonde mawbe mabbe. Worbe yidbe yettude ndee doo golle ruuhuyankoore, ndeen be ngaddaama e nder ekkol hee fof ngam jabde dum en.

Ngam ekklessiyaaji mardii mawbe, ko do'o woni goddi laabi di ekklessiyaaji feere-feere kuutortoo. Ina gasa tawa ina woodi laabi goddi di nganndaaka.

1. Mawbe jooni bee ina cuboo gorko walla worbe, ina naamnoo ekkol ngam jabde dum en.
2. Mawbe don nodda ekklessiya dow kala gorko mo yidi laataago mawdo, mo don mari bawde, sey o anndina moftorde. So dental ngal jabii wonde omo waawi o wonta mawdo.
3. Ekklessiya ina dabbiree yo rokku inde worbe ngam wonde mawbe. Been worbe ina njokkondiri ngam yeewde so tawii be njidii wadde golle mawdo, so be njiytiraama ko be waawbe be ngonta mawbe.
4. Mawbe don yama moftorde nde hokkata inde worbe be be don mari haaje huuwugo. Ndeen mawbe bee cubotoo worbe e nder doggol ngol, be ñaagoo dental ngal jabde hokkude be jonte didi ngam yeewtaade kala cadeele de be mbaawi hebde.
5. Banndiraawo jidde laataago mawdo don yama mawbe jooni to o waawan laataago mawdo.
 - a. Be nanondiri o wonta mawdo walla...
 - b. Be njaba, be dabba jabde eklesiya.
6. Mawbe subata be ngonaa mawbe ngam be laato ardiibe subol ngam subol ngol, be anndina be haa jama'aare. Terde dee ina dabbiree yo ngaddu inde worbe be cikkata ina mbaawi wonde mawbe to balloowo. Wadoobe bee maa kawru e kala gorko ngam anndude so tawii o jogori ko jogaade doole e nder deftere nde, so tawii o yidii wadde golle mawdo. So be njidii be ndokkee deftere The Role of a Shepherd ngam janngude (won ekklessiyaaji ina cikka waaju e dow gaynaako e golle mum en ina heddi). So tawii caggal janngugol yontere, been worbe jabbe golle cifaade e nder Darnde Gaynaako, ardiibe bee maa mbaatu dum en e jamaanu nguu, dabba jabgol mum en. Terde dee maa njogo jonte didi ngam safrude kala ko yowitii e kaayitaaji. Terde jogiide cadeele ina poti yahde to neddo yeewtotoodo ngam safrude cadeele. So tawii gefde dee njubbinaaka yo be njokkondiri e balloowo ngam ballal. Worbe be ngalaa cadeele de njubbinaaka maa todde Mawbe.

Miijo mooftudo oo:Ko limtaa dow koo ko yeruuji seeda e laabi kuutorteedi e subaade mawbe. Laawol ngol mooboowo oo buri yidde ko laawol ngol dental ngal fof huutortoo tawa mawbe jooni bee ina mbadɗa heen. Gooto nanndudo e feere jeegom.

Darnde Gaynaako

“O hokki wobbe [bana] nulaabe, e (Greek dé)¹ wobbe [bana] annabo'en e (dé) wobbe [bana] annabo'en, e (dé) wobbe [bana] waajotoobe kabaaru belɗo, e (dé) wobbe [bana] gaynaako'en e (Greek kai)¹ janninoobe ngam timminki seniibe, ngam kuugal tiill Almasiihu fuu Ngaree e ngootaagu goondinal e anndinde Bidɗo Alla, e nedɗo timmudo, e tolno timmudo Almasiihu, mbele en ngonaa sukaabe, en ngonaa sukaabe, en njirlotoo e kala henndu janngirdu, e nder fenaande yimbe, e fenaande, e karallaagal ardaade loe e goonɗinde e nder, kuuje fuu, kanko woni hoore — Almasiihu, mo banndu fuu hawti bee maako, don hawta bee maako, bee ballal kala jokkirgal, bana kuugal banndu fuu don mawna ngam mahngo hoore maako nder yidde.” YLT Efesu'en 4:11-16.

¹Konngol grec (dé) firti ko “e” firti ko seerndude kelme didi walla konngudi didi dii kono helmere grec (kai) firti ko “e” firti ko jokkondirde kelme didi walla konngudi didi dii. Ko cfuum wacfi, firo Gurngo moyyude ina foti wonde jannginge gaynaako (walla jannginge pastoraaji e nder won e firooji Biibal).

E sahaa nde Pool winndi Efesu'en, ina gasa tawa be paami dum

- a) golle nulaabe bee ko wonde seedeeji Almasiihu nde o woni e leydi ndii,
- b) golle annabaabe ko bayyinde konngol ngol be kebi e Alla ngol, .
- c) golle linjiilaaji (evangelista heralds e demngal Gerek, bayyinoobe kisndam) ko waajaade Kabaaru Belɗo yaafuya rewruude e sadak Almasiihu mo njuumri.
- d) Golle malla kuugal gaynaako'en/pastor'en woni “hebbingo seniibe ngam kuugal kuugal, ngam mahgo banndu Almasiihu, haa en fuu en keba gootel nder nuɗɗinki e anndal Bidɗo Allah, haa en keba worbe mawbe, haa en mbaawa hebugo bikkoy Almasiihu haa juuta e janngingol, e fenaande yimbe, e fenaande maɓɓe e fenaande, kono, e haalde goonga e yidde, eden poti mawnude e kala fannu e nder makko, e nder Almasiihu, mo banndu nduu fof jokkondiri e mum, jokkondiri e mum e kala jokkere endam, nde kala tergal ina mawna yidde (RSV Efesu'en 4:11-16) .

Ciimtol golle duroobe:

- a. Janngin, ñammin, kabirde, addu e mawngu.
- b. Wasiya, wasiya, cemmbina, semmbina.
- c. Wadde ngootaagu e nanondiral.
- d. Wadde cuusal balliwal kono ko adii fof ko ruuhuyanke e ñawbe.
- e. Yiylo, ngartira been yaañiibe walla yaañoobe.

- f. Torren ngam hoore maako, banndiraabe les hakkilo mabbe, e be ngalaa nder Almasiihu.
- g. Jeertin banndiraabe e cadeele gonde e laawol nguurndam.
- h. Pewjande seniibe Alla ngam golle gollal, (hollitde & haalde).

Mi. Ñaawde jannginoobe fenaande e jangirde mabbe fenaande; bana:

- 1) Yeddufo Almasiihu ko Alla e nder banndu nedfo.
- 2) Nedfo hisnan tawa labbinaaka e yiyam Almasiihu.
- 3) Dadndo dañatee ko e ko nedfo timmini.

(1 Timote 3:2-7; Tiitu 1:6-11; 1 Piyeer 5:2-4; Kuude Nelaabe: 20:28-30; Efesu'en 4:11-15; Ezekiyel 34:2-5; 1 Tesalonika'en 5:12-14; Yaakubu 5:14 e Luka 3).

Pol winndi nder 1 Tim 3:1-7 e Titus 1 dow ngam worbe mbaawa wadugo kuugal gaynaako be don mari haaje woodugo gikkuuji godfi. "Ko doo woni konngol koolniingol: so nedfo wadtii bernde mum e wonde gardiido², ina yidi golle teddufe³.

"Toowdo"² – won e Biibaluuji mbayli helmere Gerek episkopeés ko "kuugal bismaango." Bishop ko tiitoonde wonande ardiibe laamu ceertube, caggal duum huutortenoos ngam jogaade darnde e nder pelle katolik en e pelle Angelicin (etymonline.com). Konngol "ofis" ngol alaa e binndol Gerek. Konngol episkopeés e demngal Gerek firti ko gardiido, gardiido, gardiido (hono noon gardiido). E nder demngal Gerek deftere, episkopeés ko gollal ngal Alla yeewtotoo e yeewndotoo laabi, golle, e jikkuuji yimbe, ngam ñaawde gede mum en no haanirta nii, so weltaare walla mettunde; yeewndo, widto, njillu nde o yeewndotoo ruuhuuji yimbe; woni, e sahaa ñaawoore Alla. (Tayer)

Golle teddufe³ – gollal ko golle, walla gollal, wonaa biro. Ko e helmere grec érgou firti ko gollal, gollal, walla huunde wadnde.

So tawii ko heewi wiyeede ko karallaagal » yiytaa ko « jikkuuji » walla kuutorde ngam timminde golle janginde, heblude, e reende, ndeen won heen ina yetta maanaa godfo.

1 Timote 3 e Titus 1. Faamde winndiyanke

njogodee haala Almasiihu	nr ngam anndude Almasiihu e janngirde nulaabe mum
dow tooñange	udditaaki e fenaande
innde moyyere, nde alaa aybe	innde moyyere e yimbe yaasi
gorko debbo gooto	Wonaa jom debbo keewdo, wonaa haa jooni resndaa debbo mum rokkaaka seedantaagal ceergal
buubdo, jom hakkille laabdo	huutortoo ko hakkille moyyo
jogaade hoore mum	neddanke, wonaa kanndaa loowdo
teddudo	yubbo, jikku moyyo
jabbiido	ina toppitii haajuuji wodbe
waawde jannginge 4	doole e jokkondirde
hokkaaka e yarlitaare	hoto yarde ko buri, alaa brawler
wonaa fiyoowo (fitinoowo)	wonaa haboowo walla yaawdo tikkere
goddo gonga	moyyere e teskuyaaji wodbe
wonaa luural	wonaa luural – “Faamde am ko e... Biibal” maanaa maa wonaa
wonaa jom jawdi	ardinaani jawdi
njubbudi galle mum	besngu ina wuuri e nder ngalu wonaa ñamlude
wonaa wonde tuubiido ko booyaani	ina haani jokkondirde e jarribooji no Kerecee'en nii

Waawde jannginge 4 – firti ko e helmere Gerek didakitkos firti ko janngingoowo, baawdo jannginge. Deftere King James firti dum bana apt ko firti nden banajogaade sifaaji potdi jannginge.

Golle gaynaako dee ina maantiniree e kelme tati demngal Gerek.

Mawbe(presbuteros e demngal Gerek) – sifaa ngam hollirde mawngu, gorko mawdo.

Gardiido/gardinoodo/gardinoodo/sentinel(Eepiskopees e demngal Gerek) - jeertinoowo wodbe e bonanndeeji garooji, yeewoowo, reenoowo, yeewtotoodo, toppitiido haajuuji mum en, janngingoowo. (Thayer)

Gaynaako(Poimen e demngal Gerek– ko dokkudo ñamri e reenoowo e bonanndeeji.

Nde tawnoo mawbe ina poti wonde worbe mawbe, jogiibe ganndal moyyal e yidde Alla e Eklesiya mum, kadi ina poti wadde wellitaare leñol mum ko adii wellitaare mum, ina foti laabtude wonde ko golle gidli, wonaa golle potde hebeede walla darnde teddunde.

Mawdo/gaynaako/gardinoodo/gardinoodo/reenoowo mo Biibal ina foti jogaade:

- a. Jokkondiral tiidngal e Alla e Kerecee'en e nder dental makko.
- b. Anndal boodngal e faamde ekkitinol Almasiihu e nulaabe maako ngam taskugo Masiihinjo'en ngam kuugal mabbe ngam kuugal Allah bee wadugo yidde maako e waddugo be haa mawnugo nder tagdi Allah.
- c. Waawde anndude janngirde fenaande e rokkude fartanjeeji wonande wonbe e les njiimaandi mum en ngam janngude, anndude, e hebde mbaawka yeddude deen janngirde. Yeru, e jamaanu mabbe janngugol burngol heewde ko banndu fof ko bonande. Iisa waawataano wonde e banndu neddo bonndu; ko dum wadi, O wonnoo tan ko fenaande – Gnosticisme.
- d. Ganndal ko seerndi faamde/miijo e janngingol fenaande.
- e. Waawde ardaade tawa doole miijooji mum en e wodbe. Miijooji yimbe walla keertiidi ina poti - yeewteede e peñcu ngam yeewtidde, kono hay dara jarribo dental sabu e wadde noon diine ina tabitina.
- f. Famde laabnde e kuutorde ruuhuyankooje potde huutoreede ngam wadde golle gaynaako e waawde huutoraade de ngam faddaade been wonbe e les njiimaandi makko, ngam ardude e banndiraabe makko Kerecee'en e ñaamde ruuhuyankoore, ngam mawninde be haa nanndi e Almasiihu, e faddaade be e yattooje ruuhuyankooje.
- g. Wonaa kambe ngoni fedde yettunde kuule no dum rewirtee e eklesiya oo fof.

Pol winndi wakkati Yahuudu'en e Roma'en torrata Masiihinjo'en. Ko duum wadi yidbe golle durngo ina njaba wadde nguurndam mum en e liggey ngam reende banndiraabe mum en. Wellitaare ruuhu banndiraabe buri teenjtude e banndu makko. Wonaa darnde teddungal, doole, walla teddungal kono ko golle bonde de dabbi:

1. Yidde reende banndiraabe maa hay so ina yoba nguurndam makko.
2. Waawde jannginge firti, jokkondirde e janngingol mum en e kulhuli mum en no moyyi (ummoraade e helmere grec didaktikos firti ko karallo jannginge -Thayer).
3. Muñal - waasde fiyde e junngo walla yaawde ñaawde.
4. Yurmeende, yidde e yaafuya.
5. Jokkondiral tiidngal e mette, sunaare e hareeji leñol Alla.
6. Worbe peewal, wonaa yattooje.

Jeertinaango Alla feewde e Ezekiyel ina jokki e duroobe e nder Laamu mum ruuhuyankeewu.

"Konngol Jawmiraawo wari haa am: (Ezekiyel) "Bii Aadama, annaba dow duroobe Isra'iila (ardiibe mabbe); annabaaku, wi'a be: "Ko dum woni ko Jawmiraawo Jawmiraawo wi'i: Bone woodi gaynaako'en Isra'iila be don tokka ko'e mabbe tan!

Mbele wonaa ayroobe poti toppitaade jawdi ndii? On don nyaama cuurki, on don borna limce, on don hirsaa dabbaaji burdudi, ammaa on don tokka jawdi. A alaa

- a. sembinii be ngalaa semmbe
- b. sellinii ñawbe
- c. habbi gaañiibe bee.
- d. artiri majjube
- e. njiylawu majjudo oo.”

Mbele wonaa cfuum woni golle walla gollal gaynaako Alkawal Kesal foti wacfdde?